

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania C. Ł.

przeciwko Zakładowi Emerytalno-Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 12 czerwca 2024 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 8 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 641/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, wyrokiem z dnia 8 listopada 2023 r., oddalił apelację C. Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 28 czerwca 2022 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego w przedmiocie wysokości emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej.

W sprawie ustalono, że odwołująca się nabyła (od 1 czerwca 1987 r.) prawo do policyjnej renty inwalidzkiej oraz emerytury milicyjnej.

W dniu 29 września 2009 r. Instytut Pamięci Narodowej (dalej IPN) wystawił informację o przebiegu służby C. Ł. w organach bezpieczeństwa państwa nr [...], w której potwierdzono, że odwołująca od dnia 15 lipca 1967 r. do 31 maja 1987 r.

pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425 ze zm.). W związku z tym organ rentowy ustalił wysokość emerytury C. Ł. od 1 stycznia 2010 r., uwzględniając okres służby od 15 lipca 1967 r. do 31 maja 1987 r. w wymiarze 19 lat, 10 miesięcy i 17 dni przy użyciu wskaźnika 0,7% za każdy rok służby. Ubezpieczona nie wniosła odwołania od powyższej decyzji.

IPN sporządził w dniu 11 kwietnia 2017 r. informację o przebiegu służby, w której wskazano, że odwołująca się w okresie od 15 lipca 1967 r. do 31 maja 1987 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm., dalej jako ustawa zaopatrzeniowa). Na podstawie tej informacji organ rentowy wydał zaskarżone decyzje, obniżając świadczenia odwołującej się.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik odwołującej się. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na:

1) istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a mianowicie:

a) czy art. 33 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 15 ust. 1-6 i art. 22 ust. 1-2 tej ustawy, celem oceny możliwości apriorycznego stosowania wobec byłych funkcjonariuszy służb mundurowych art. 15c ust. 1-3 (art. 22a ust. 1-3) ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 13b ust. 1 tej ustawy, zarówno za służbę przed dniem 31 lipca 1990 r., jak i po tym okresie przez wskazanie na „niegodziwość nabycia” bez wyjaśnienia: kryteriów uznania świadczenia za niegodziwe, obiektywnych kryteriów rozliczenia państwa polskiego ze swoją przeszłością, możliwości oceny słuszności nabytych praw emerytalnych i rentowych byłego funkcjonariusza służb mundurowych pozytywnie zweryfikowanego na innej podstawie niż na podstawie art. 10 ustawy

zaopatrzeniowej, podstawy normatywnej zmiany ostatecznej decyzji emerytalnej lub rentowej w oparciu o katalog przyczyn z art. 33 ust. 1 pkt 1-6 zaopatrzeniowej; ergo, na jakiej podstawie następuje ocena słuszności nabytych praw implikujące wzruszenie ostatecznej decyzji emerytalnej lub rentowej, czy tylko okres historyczny oraz nawiązanie formalne stosunku służbowego stanowi kryterium takiej oceny (a jeśli tak, to na jakiej podstawie zostały naruszone prawa nabyte za służbę po dniu 31 lipca 1990 r.); tudzież naruszenie podstawowych praw i wolności człowieka (a jak tak, to czy dozwolone jest generalne odniesienie się do „zbrodniczego systemu reżimu komunistycznego” tudzież konieczne jest stwierdzenie indywidualnej winy funkcjonariusza) w przypadku gdy: (-) na przestrzeni 27 lat od momentu transformacji ustrojowej tę samą grupę zawodową byłych funkcjonariuszy uznanych, iż służyli na rzecz „organów bezpieczeństwa państwa” weryfikowano co najmniej trzy razy przebieg służby (pierwszy raz na podstawie uchwały nr 69 Rady Ministrów z dnia 21 maja 1990 r. w sprawie trybu i warunków przyjmowania byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i w innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Zatrudniania ich w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych — dalej zwaną również „Uchwałą Rady Ministrów” lub art. 132 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa— dalej zwaną również „Ustawą UOP”; drugi na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin [...]; trzeci na podstawie ustawy zaopatrzeniowej, to jest części byłych funkcjonariuszy służb mundurowych na podstawie art. 15b ust. 1, art. 13b ust. 1 ustawy dwa razy obniżono świadczenie emerytalne na podstawie tego samego okresu i tej samej służby; (-) naruszono istotę prawa do zabezpieczenia społecznego (prawa emerytalnego i rentowego) w rozumieniu art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, które wykracza poza minimum egzystencjalne i stanowi wysokość słusznie nabytych praw emerytalnych i rentowych; (-) rozliczenia wobec funkcjonariuszy uprzedniego systemu są przeprowadzane bez żadnych ram temporalnych, reguł proporcjonalności, czym naruszono rażąco standardy wyznaczone Rezolucją nr 1096 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 27 czerwca 1996 r. w sprawie metod likwidacji spuścizny po byłych totalitarnych systemach

komunistycznych (por. Rezolucję nr 1481 z dnia 25 stycznia 2006 r. w sprawie konieczności międzynarodowego potępienia zbrodni totalitarnych reżimów komunistycznych; (-) cytując dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego - „przywracanie elementarnych zasad sprawiedliwości powinno być pojmowane równolegle jako element pozytywnego ustawodawstwa, przez zapewnienie osobom lub członkom ich rodzin, które walcząc o niepodległość i suwerenność oraz prawa polityczne, obywatelskie oraz podstawowe wolności dla wolnej Polski, praw socjalnych na godziwym poziomie, uwzględniającym nękanie, poniżanie i krzywdy, jakich doznały w tym czasie. W ten sposób system emerytalny byłby oparty na synonimicznych wartościach (uchwała III UZP 1/20, OSNP 2021 nr 3, poz. 28); (-) w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2010 r., K 6/09, gdzie wskazano, że funkcjonariusze organów bezpieczeństwa PRL pozytywnie zweryfikowani są uprawnieni do świadczeń emerytalnych i rentowych na równi z funkcjonariuszami, którzy rozpoczęli służbę po 1990 r.; (-) służba, do której sięga ustawodawca w swojej ocenie dotyczy daleko okresu przed 1990 r. (w skrajnych wypadkach z 1944 r.), co wskazuje, iż rozliczenia z przeszłością nie znają zagadnienia dawności tudzież przedawnienia, tymczasem Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 września 2020 r., (III UZP 1/20) słusznie wskazał na istotność upływu czasu i podział pojęcia państwa totalitarnego na sensu stricto i sensu largo; (-) same rozliczenia naruszają zasadę proporcjonalności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22).

W konsekwencji powstaje kolejne istotne zagadnienie prawne w postaci potrzeby analizy art. 10 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej celem udzielania odpowiedzi, czy w demokratycznym państwie prawa dopuszczalne jest obniżanie nabytych świadczeń emerytalnych lub rentowych funkcjonariuszy służb mundurowych w innym trybie niż we wskazanym przepisie, w oparciu o retroaktywne przesłanki służby w okresie opisanym w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej?, a w konsekwencji czy art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jako substytut art. 10 ust. 1-4 tej ustawy stanowi domniemanie prawne winy popełnienia czynów opisanych w art. 10 ustawy zaopatrzeniowej w służbie po dniu 31 lipca 1990 r. W powyższym zakresie należy ocenić problem w perspektywie spójności systemu prawa czy funkcjonariusze, którzy służyli w latach 1944-1990 r.

podlegają ochronie wynikającej z art. 10 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej, czy dozwolone jest dowolne za ten okres obniżanie ich świadczeń na podstawie negatywnej oceny okresu historycznego, w którym służyli oraz żyli?

b) art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zw. z art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 22a ust. 1-3 tej ustawy w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, czy obniżenie świadczeń emerytalnych i rentowych byłych funkcjonariuszy służb mundurowych, służących uprzednio w formacjach lub jednostkach opisanych w katalogu z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej nabytych w szczególności za służbę po dniu 31 lipca 1990 r. ma charakter dyskryminacyjny, bowiem jak oceniono: staż służbowy nie może być kryterium różnicującym (orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992 nr 1, poz. 7); różnicowanie sytuacji prawnej jednostek musi zachować proporcjonalność swobody regulacyjnej państwa (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., K 2/07, OTK-A 2007 nr 5, poz. 48); dawna, wówczas legalna działalność, której nie można także postawić zarzutu, że była w prawie międzynarodowym uznana za działalność zbrodniczą (por. art. 43 Konstytucji RP) nie może być powodem do dyskryminacji.” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 maja 2003 r., K 44/02, OTK-A 2003 nr 5, poz. 44), bowiem zgodnie z utrwalonym poglądem Trybunału Konstytucyjnego równo traktowani muszą obywatele w ramach jednej grupy społecznej lub zawodowej (w tym wypadku funkcjonariuszy), co nie zmienia postaci rzeczy, iż obywatele różnych grup społecznych i zawodowych mogą być traktowani odrębnie mogą być traktowani odrębnie, ergo nie można sprowadzać sytuacji uprzywilejowania emerytalno-rentowego funkcjonariuszy do sytuacji osób podlegających powszechnemu systemowi (bowiem funkcjonariusze nie są w stosunku pracy tylko służbowym);

c) czy charakter represyjny art. 15c ust. 1-3, art. 22a ust. 1-3, art. 24a ust. 1-2 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 13b ust. 1 tej ustawy zezwala na stosowanie instytucji prawa karnego, w tym gwarancji procesowych wynikających z procedury karnej w drodze analogii, co znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądów powszechnych dotyczącym problematyki pokrewnej, a mianowicie spraw lustracyjnych, skoro należy mieć na względzie, że aktualnie obowiązująca

nowelizacja ustawy zaopatrzeniowej (z 16 grudnia 2016 r.) wprowadza odniesienie się do charakterystyki pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” wynikającej z preambuły ustawy z października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów;

d) art. 119 ust. 1-4 Konstytucji RP, a mianowicie celem oceny przez Sąd Najwyższy czy ustawę z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniowej można traktować jako akt normatywny rangi ustawowej, to jest akt prawny mogący ograniczać prawa i wolności obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji RP wobec naruszenia przez legislatora wymaganego prawem trybu procedowania podczas jej uchwalania zgodnie z art. 188 uchwały Sejmu RP z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu RP w związku z art. 120 Konstytucji RP w przypadku, gdy: (-) akt został podjęty na zgromadzeniu w dniu 16 grudnia 2016 r. w Sali Kolumnowej; (-) akt został podjęty niezgodnie z obowiązującym Regulaminem Sejmu, poza salą Jego obrad oraz przy nieustalonej większości głosów, przy braku zastosowania urządzenia do liczenia głosów, niezgodnie z art. 188 ust. 3 Regulaminu Sejmu; (-) projekt ustawy poddany pod głosowanie zawierał zmiany przeprowadzone w sposób niejawnny i bez odpowiedniej konsultacji społecznej;

e) art. 190 ust. 1 Konstytucji RP celem oceny mocy wiążącej oraz znaczenia prawnego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2021 r. (P 10/20) w indywidualnych sprawach sądowych toczących się na skutek odwołań od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w przedmiocie obniżenia emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej albo policyjnej renty rodzinnej, mając na względzie między innymi, iż aktualny sposób procedowania Trybunału Konstytucyjnego jest kontestowany zarówno w orzecznictwie ETPCz (wyrok dnia 7 maja 2021 r. w sprawie XERO FLOR przeciwko Polsce), oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego (wyrok z dnia 16 listopada 2022 r., III OSK 2528/21), Sądu Najwyższego (uchwała dnia 17 listopada 2022 r., III PZP 2/21, wyrok z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22), oraz sądów powszechnych;

f) art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ustawa emerytalna), celem oceny, czy możliwe jest ustalenie wysokości emerytury policyjnej po zastosowanym obniżeniu świadczenia emerytalnego lub rentowego przeprowadzonego na skutek art. 2 ust. 1

ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariusz Policji [...] według „korzystniejszych zasad”, czyli bez okresu uznanego za „służbę na rzecz totalitarnego państwa” przypadającej na okres od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 r., bowiem przy zastosowaniu ustawy emerytalnej policjantowi, który za służbę po dniu 31 lipca 1990 r. spełnił wymóg stażu służby w Policji określony w art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, przysługuje emerytura ustalona zgodnie z art. 15 ust. 1-6 ustawy zaopatrzeniowej, z wyłączeniem okresu uznanego za „służbę na rzecz totalitarnego państwa” jako świadczenia mniej korzystnego. Opisany pogląd jest uzasadniony, bowiem w myśl art. 11 ustawy zaopatrzeniowej w sprawach nieuregulowanych stosuje się przepisy ustawy emerytalnej, tymczasem art. 100 ust. 1 tej ustawy stanowi, iż prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa;

2) potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 3989 § 1 pkt 2 k.p.c.), a mianowicie:

a) art. 15c ust. 1-3, art. 22a ust. 1-3, art. 24a ust.1-2 w związku z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, co do możliwości pomijania przez sąd powszechny przepisów ustawy zaopatrzeniowej w indywidualnej, skoro zapadają wyroki pomijające art. 15c ust. 1-3 lub art. 22a ust. 1-3 albo art. 24a ust. 1-2 ustawy zaopatrzeniowej (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 marca 2022 r., III AUa 647/21), co istotne możliwość pomijania przepisów ustawy zbieżnych z normą prawną oczywiście niezgodną z Konstytucją RP nie budzi wątpliwości w orzecznictwie Sądu Najwyższego (V CSK 377/15), z czego irrelewantne jest brak stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP konkretnej jednostki redakcyjnej, w przypadku gdy w systemie prawnym nie budzi wątpliwości niezgodność z tych przepisów z Konstytucją oraz wyroki pomijające wyłącznie przepisy art. 15c ust. 3, art. 22a ust. 3, art. 24a ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, pozostawiając w mocy obniżenie świadczenia emerytalnego lub rentowego na podstawie art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej (odpowiednio art. 22a ust. lub art. 24a ust. 1) (tak wyroki: Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 30 marca 2022 r., wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9 grudnia 2021 r., III AUa 568/21, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 listopada 2022 r., III AUa

267/22, a także wyroki stwierdzające brak możliwości pomijania przez sądy powszechne przepisów ustaw, wskazując, iż są one elementem prawa powszechnie obowiązującego, które sądy są obowiązane stosować (tak: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 stycznia 2022 r., XIII 1U 2895/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 stycznia 2022 r., III AUa 298/21); ponadto wyroki pozostawiające w mocy art. 15 c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, ale tylko co do okresu służby konkretnego ubezpieczonego uznanej za „służbę na rzecz totalitarnego państwa” na podstawie indywidualnej oceny charakteru służby określonego ubezpieczonego (co nie jest jednoznaczne z samym formalnym nawiązaniem stosunku służbowego w formacjach i jednostkach z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) oraz pomijające jako nieproporcjonalnych art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej (art. 22a ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 listopada 2023 r., III AUa 112/22)w przypadku, gdy zgodnie z Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., III CZP 95/19, wskazuje na możliwość odmowy zastosowania przepisu ustawy oczywiście niezgodnego z Konstytucją RP, co wcale nie koliduje z uprawnieniem Trybunału Konstytucyjnego do oceny przepisu ustawy za niezgodny z Konstytucją RP;

b) art. 13b ust 1 ustawy zaopatrzeniowej, co do znaczenia pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, otóż czy: katalog jednostek oraz formacji opisanych w tym przepisie stanowi definicję legalną „służby na rzecz totalitarnego państwa”, bez potrzeby stwierdzenia naruszania podstawowych praw i wolności człowieka przez konkretnego ubezpieczonego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 marca 2022 r., III AUa 524/21; pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” stanowi kryterium wyjściowe, które powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy przez pryzmat indywidualnych czynów określonego funkcjonariusza i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka (uchwała III UZP 1 /20, co w ocenie kasatora w oparciu o wykładnię systemowa art. 13b ust 1 ustawy zaopatrzeniowej jest zbieżne z utrwaloną w polskim porządku prawnym charakterystyką pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”; obecność funkcjonariusza w formacjach lub jednostkach opisanych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, stanowi obalane domniemanie

„służby na rzecz totalitarnego państwa” (tak: wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 22 czerwca 2022 r., III AUa 649/22); katalog z art. 13b ust. 1 ustawy stanowi kryterium formalne pełnienia służby w określonych jednostkach i formacjach, które wymaga weryfikacji, czy opisana służba w wymienionych przez ustawodawcę formacjach i jednostkach stanowiła „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, czego wymaga zapewnienie systemowej spójności z treścią preambuły ustawy lustracyjnej (wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 22 czerwca 2022 r., III AUa 1454/21); katalog z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej stanowi formę domniemania faktycznego (wynikające z informacji o przebiegu służby potwierdzającej służbę w tych jednostkach, uchwała III UZP 1/20 oraz wyrok w sprawie II USKP 40/23, LEX nr 3568174); art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest ustawową definicją legalną pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, w której utożsamia się ze służbą w konkretnych enumeratywnie wymienionych formacjach, a nie jej materialnymi przejawami, jak naruszania podstaw i wolności człowieka (co jednak nie wyklucza uwzględnienia tego kryterium w przypadku, jeżeli ustawowe znamiona wymagają spełnienia przez służbę ubezpieczonego realizacji określonych zadań jak w przypadku art. 13b ust. 1 pkt 5 ustawy zaopatrzeniowej), jednak z uwagi na brak związania treścią informacji IPN, z którego jedyną determinantą jest treść art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, sąd powinien ocenić służbę na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszania podstawowych praw i wolności człowieka jako kryterium pomocnicze w wypadkach wątpliwościach (jak: wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 7 listopada 2022 r., IV U 635/21I7); katalog z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zawiera jednostki i formacje, których formalne zadania polegały na naruszaniu praw i wolności obywatelskich, a więc stwierdzenie realizowania służby na rzecz formacji, o których mowa w art. 13b tej ustawy nie stoi na przeszkodzie nieustaleniu szczegółowych okoliczności poszczególnych zdarzeń (tak: wyrok w sprawie III USKP 68/22); Summa summarum przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej na tej podstawie jest uzasadnione, mając na uwadze, że: uchwała III UZP 1/20 wyczerpała problem pojęcia z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, jednak jak wynika z przytoczonych orzeczeń sądy powszechne dosyć swobodnie i niejednolity

traktują wskazówki opisane w uchwale, przy czym opinie służbowe z akt osobowych zamiast „rekonstrukcji przebiegu służby” służą często wyłącznie do apriorycznego zestawienia zakresu działań jednostek i formacji z przebiegiem służby, tymczasem „prawidłowe i nienaganne pełnienie obowiązków służbowych” opisane w opinii służbowej nie może być zrównywane z świadomym uczestnictwem w „systemie represji wobec narodu polskiego”, ponieważ powyższe jest w sposób oczywisty sprzeczne z wymową uchwały III UZP 1/20, która opiera się na zasadzie kontynuacji państwa polskiego, jego ciągłości i wskazaniu, iż służba na rzecz państwa jako takiego, nawet w tajnej policji, nie jest „służbą na rzecz totalitarnego państwa”; przytoczona rozbieżność ma charakter istotny, co unaocznia wyrok w sprawie II USKP 40/23, który nie wyjaśnia wątpliwości, czy następuje domniemanie winy w przypadku stwierdzenia nawiązania stosunku służbowego w jakiegokolwiek formacji lub jednostce opisanej w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, czy w kontekście wszystkich okoliczności istotny jest materialny przebieg służby, który w przypadku stwierdzenia służby o charakterze typowej służby w administracji publicznej na rzecz państwa jako takiego uniemożliwiającej stwierdzenie służby na rzecz totalitarnego państwa; tymczasem, w ocenie Kasatora, kryterium instytucjonalne musi zostać każdorazowo potwierdzone konkretnymi okolicznościami dotyczącymi naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, takimi okolicznościami nie może być nienaganna służba w okresie PRL stwierdzona opiniami służbowymi, bowiem powyższe tylko oznacza, iż dana osoba pełniła służbę na rzecz państwa jako takiego, nie można uznać w perspektywie standardu konwencyjnego oraz podstawowych praw i wolności człowieka w związku z prymatem prawa unijnego w polskiej przestrzeni prawnej, iż możliwe jest domniemywanie: (-) winy umyślnej naruszania praw i wolności człowieka, które to stanowią kryterium oceny prawnokarnej, (-) tudzież czynów jednostki naruszających prawa i wolności obywateli, bez jakiegokolwiek konkretyzacji, bowiem nie można przypisywać czynów i zadań jednostek tudzież formacji (bez ustalenia jakich konkretnie czynów) indywidualnym funkcjonariuszom (bowiem dochodzi do takich kuriozów jak przypisywanie uczestnictwa w śmierci opozycjonistów lub tłumienia strajków opozycyjnych osób, które nie miały i nie mogły mieć nic wspólnego z opisywanymi

czynami (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2022 r., III AUa 345/21, LEX nr 3394738);

c) art. 15 c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, które to przepisy traktowane są jako represyjne (wyroki Sądów Apelacyjnych: w Poznaniu z dnia 27 września 2022 r., III AUa 255/21; w Łodzi z 11 czerwca 2021 r., III AUa 1808/20, LEX nr 323051120; w Lublinie z dnia 16 lutego 2021 r., III AUa 744/20, LEX nr 31575342), albo są traktowane jako nierepresyjne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 listopada 2022 r., III AUa 291/22, i Sądu Apelacyjnego w Lublinie dnia 26 października 2021 r., III AUa 604/21'), albo jako represyjny wyłącznie traktowany jest przepis art. 15 c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej (wyrok w sprawie II USKP 120/22 i II USKP 40/23);

d) art. 12 ust. 1 i art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, które to przepisy budzą rozbieżność w orzecznictwie sądów powszechnych, a mianowicie, jeżeli okres służby po dniu 31 lipca 1990 r. stanowi samodzielny tytuł do uzyskania świadczenia emerytalnego lub rentowego, to uzasadnione jest pominięcie wyłącznie przepisów art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej lub art. 22a ust. 3 tj. ustawy (art. 24a ust. 2) lub jeżeli okres służby po dniu 31 lipca 1990 r. stanowi samodzielny tytuł do uzyskania świadczenia emerytalnego lub rentowego, to uzasadnione jest pominięcie zarówno art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 22a ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, lub jakakolwiek służba opisana w katalogu z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej determinuje zastosowanie całości represyjnej regulacji (art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, art. 22a ust. 1-3 i art. 24a ust. 1-2 ustawy zaopatrzeniowej), wskazując, iż były funkcjonariusz niezależnie od swoich dalszych losów zawodowych i kariery w służbach mundurowych na gruncie świadczenia uzyskanego na podstawie ustawy zaopatrzeniowej nabył całe świadczenie niesłusznie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III AUa 546/22 i III AUa 364/22);

e) art. 15c ust. 3 oraz art. 22a ust. 2- 3 ustawy zaopatrzeniowej, które wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów co do zagadnienia naruszenia zasady proporcjonalności oraz istoty uprawnień emerytalnych i rentowych gwarantowanych treścią art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 15 oraz art. 22 ustawy zaopatrzeniowej, mając na względzie, iż: (-) w sprawie II USKP

120/22, I USKP 63/22, II USKP 40/23, oceniono górny limit wysokości emerytury oraz renty za okres wysługi po dniu 31 lipca 1990 r. za rażąco niesprawiedliwe i błędny, co stanowi kontynuację orzecznictwa SN, gdzie w uchwale III UZP 1/20 wskazano na obowiązywanie zasady *ne bis in idem* w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wobec stosowanych środków represyjnych sensu largo; (-) w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w sprawie III AUa 443/22, wskazywano, iż opisany mechanizm niezależnie od naruszenia prawa do zabezpieczenia społecznego ubezpieczonych jest uzasadniony, przez poczucie sprawiedliwości i wyższymi świadczeniami osób, które kosztem w wielu przypadkach brutalnych represji podejmowały czynną walkę o obalenie systemu komunistycznego; (-) stosowaniem bezprawnych, niegodnych lub niegodziwych aktów lub metod pracy ,co istotne, w ocenie Kasatora, nie mogą subiektywnie pojmowane zasady sprawiedliwości społecznej wynikające z projektu nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej tudzież określone ogólne informacje oraz niezwiązane bezpośrednio ze skarżącym fakty historyczne uzasadniać represyjne obniżenie świadczeń tudzież dokonywanie rozliczeń z poprzednim systemem;

f) art. 13b ust. 1 pkt 5 ustawy, co do znaczenia pojęcia „służb i jednostek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczek, oraz ich odpowiedników terenowych” nadzorujących prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa (lit. a), wypełniających zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze (lit. b), wypełniających zadania Służby Bezpieczeństw (lit. c), wykonujących czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa (lit. d), odpowiedzialnych za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w Służbie Bezpieczeństwa (lit. e), czy samo leksykalne brzmienie przepisu wymaga aby stwierdzenia realizacji określonych zadań (lit. a-e), czy wystarczy samo stwierdzenie formalnej przynależności do formacji lub jednostki z katalogu, którą to rozbieżność obrazują następujące wyroki: Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 31 maja 2022 r., IV U 127/22; Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 2 grudnia 2021 r., III AUa 476/21, LEX nr 3302620,

Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 lutego 2023 r., III AUa 692/21, LEX nr 3521265, czy też wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 marca 2023 r., III AUa 546/22, w którym stwierdza się, iż dla funkcjonariuszy służących w opisywanych jednostkach i formacjach z pkt 5 ust. 1 art. 13b ustawy zaopatrzeniowej wystarczy samo stwierdzenie formalnego nawiązania stosunku służbowego;

g) art. 3, 232, 233 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w zakresie obowiązywania zasad kontradyktoryjnego procesu cywilnego w sprawie sądowej zainicjowanej odwołaniem od decyzji obniżającej emeryturę policyjną lub policyjną rentę inwalidzką albo policyjną rentę rodzinną wydanych w trybie art. 2 ust. 1 ustawy nowelizującej, to jest czy w granicach art. 232 k.p.c. jest uprawniony sąd powszechny, wobec braku inicjatywy dowodowej organu rentowego, z urzędu uzupełniać według własnego uznania inicjatywę dowodową pozwanego i dewaluować z urzędu dowody oraz stanowisko procesowe ubezpieczonego, powołując się na rzekomy element publicznoprawny, mimo iż zgodnie z art. 473 k.p.c. ubezpieczony może wszelkimi dowodami negować prawidłowość decyzji o obniżeniu emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej albo obniżeniu renty rodzinnej, a Sąd nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby wystawionej przez IPN w trybie art. 13a ustawy zaopatrzeniowej, ważąc na obowiązywanie albo zasad kontradyktoryjnego procesu, który obliuguje do zachowania aktywności stron w celu wykazania dowodzonych argumentów, bez możliwości uznania prawa sądu do działania z urzędu na rzecz pozwanego na gruncie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, albo modelu inkwizycyjnego, w którym działania z urzędu sądu z uwagi na przyjęty „element publicznoprawny” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 kwietnia 2023 r., III AUa 531/2237), w tym także aktywnego negowania argumentacji, jaka jest przedstawiana przez odwołującego się;

h) art. 15c ust. 3 ustawy w związku z art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, celem wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, dotyczących obniżenia świadczenia poniżej 40% podstawy wymiaru, bowiem część orzeczeń wskazuje niedopuszczalność takiego ograniczenia, jeżeli okres 15 lat został wysłużony w warunkach demokratycznego państwa polskiego po 1990 r.

albo wskazujące na prawo ustawodawcy do pozbawienia świadczeń emerytalnych ubezpieczonych poniżej progu 40% podstawy wymiaru jako elementu sprawiedliwości społecznej oraz dziejowej, niezależnie od okresu wysłużonego po 1990 r., czy też wskazujące na dopuszczalność takiego obniżenia tylko w stosunku do okresu spornej służby funkcjonariusza (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2011 r., II UZP 2/11, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 210);

i) obowiązywania zasady domniemania niewinności byłych funkcjonariuszy służb mundurowych, których katalog został wskazany w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w związku z odwołaniem od decyzji wydanych w trybie art. 32 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, bowiem: część orzeczeń sądów powszechnych wskazuje, iż obowiązuje ta zasada jako element realizacji gwarancji zachowania prawa majątkowego uprawnionego z tytułu emerytury lub renty, a część ją neguje;

j) art. 8a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 11 tej ustawy celem wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, to jest czy taki sąd rozstrzygający sprawę na skutek odwołania ubezpieczonego od decyzji obniżającej świadczenie w trybie art. 32 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest uprawniony do brania pod uwagę, w swojej ocenie przesłanek krótkotrwałości pełnienia służby przed 1 sierpnia 1990 r., jej znaczenia, a także zasług w późniejszej służbie — już na rzecz państwa demokratycznego, bowiem są orzeczenia wskazujące odrębność obu postępowań oraz zastrzeżenie trybu z art. 8a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej wyłącznie dla osób „służących na rzecz totalitarnego państwa”, co stanowi swoiste przyjęcie własnej odpowiedzialności, bądź wskazujące na konieczność uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy przy ocenie spełnienia przesłanek „służby na rzecz totalitarnego państwa” z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz braku powiązania procedury administracyjnej z art. 8a ust. 1 tej ustawy oraz procedury sądowej związanej z zaskarżeniem decyzji o obniżeniu renty lub emerytury policyjnej, w przypadku gdy w rzeczywistości tryb postępowania z art. 8a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej ma charakter niezależny od drogi sądowej, sąd powszechny przy ocenie spełnienia przesłanek z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej nie jest w żaden sposób skrzepowany oraz powinien uwzględnić krótkotrwałość oraz małe znaczenie służby przed 1990 r., a także rzetelności służby po 1990 r. (tak w sprawie II USKP 120/22, oceniając proporcjonalność naruszenia z

art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej przez przyjęcie proporcji pomiędzy spornym okresem a służba już po dniu 31 lipca 1990 r.); zgodnie z uchwałą w sprawie III UZP 1/20 „sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym wypadku;

k) art. 12 ust. 1 oraz art. 15 ust. 1-6 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 22 ust. 1-2, 13b ust. 1 w związku z art. 15c ust. 3, 22a ust. 1-3 i art. 24a ust. 1-2 ustawy zaopatrzeniowej celem refleksji Sądu Najwyższego nad obiektywną granicą przywileju emerytalnego byłego funkcjonariusza, który przez swoją służbę przyczynił się do umocnienia władzy przez opresyjny reżim (zob. wyrok ETPCz Cichopek przeciwko Polsce), bowiem rozbieżne poglądy sądów powszechnych, że jakiegokolwiek świadczenie emerytalne i rentowe z systemu uposażeń służb mundurowych (nawet nabyte już długo po 31 lipca 1990 r. za okres służby po dniu 31 lipca 1990 r.) funkcjonariusza służącego uprzednio w jakiegokolwiek z formacji lub jednostce opisanej w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, uznaje się za przywilej emerytalny lub rentowy nabyty niegodziwie i stanowiący swoistą nagrodę za „służbę na rzecz państwa totalitarnego” (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 października 2022 r., III AUa 42/22, LEX nr 3507504) oraz brak możliwości uznania a priori, iż świadczenia emerytalne i rentowe zostały nabyte niegodziwie (niesłusznie) przez funkcjonariusza służącego w szeroko rozumianym aparacie bezpieczeństwa państwa przez sam tylko fakt nawiązania stosunku służbowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r., III AUa 486/21, LEX nr 3481085); świadczenie emerytalne lub rentowe może zostać uznane za przywilej związany ze służbą na rzecz totalitarnego państwa tylko za służbę w spornym okresie, co implikuje przyjęcie wskaźnika 0% wysługi emerytalnej lub rentowej w stosunku wyłącznie do sporego okresu uznanej za „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, przyjmując iż świadczenie uzyskane za służbę po dniu 31 lipca 1990 r. nie może być uznane za przywilej związany ze służbą w aparacie bezpieczeństwa PRL (tak w sprawie II USKP 120/22), a jednocześnie obowiązuje także zupełnie odrębny pogląd, który słusznie zauważa, iż nie można oceniać świadczeń byłych funkcjonariuszy jako słusznych tudzież niesłusznych bowiem państwo polskie po transformacji ustrojowej w latach 90-tych, formując nowe służby mundurowe i przyjmując do nich funkcjonariuszy dawnego

aparatu PRL, zagwarantowało im, że organy państwa zawierające z nimi umowę nie sygnalizowały, że w zakresie uprawnień nabywanych począwszy od 1990 r. nie będą traktowani gorzej od funkcjonariuszy nowo przyjętych, szczególnie, że ich służba po tej dacie była taka sama;

l) art. 33 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 2 ust. 1 ustawy nowelizującej celem wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, otóż część orzeczeń wskazuje na brak podstaw do ponownego ustalenia wysokości renty inwalidzkiej oraz emerytury policyjnej z uwagi na naruszenie art. 33 ustawy zaopatrzeniowej, a niektóre orzeczenia wskazują, że art. 2 ust. 1 ustawy nowelizującej stanowi *lex specialis* względem art. 33 ustawy zaopatrzeniowej. Tymczasem niewątpliwie nowe regulacje nie mogą „zaskakiwać adresatów” bowiem z zasady określoności przepisów prawa oraz zasady lojalności państwa wobec obywateli (tak: wyrok w sprawie K 19/07, OTK-A 2008 nr 10, poz. 182) wynika, iż uprawnieni emeryci oraz renciści służb mundurowych powinni mieć zagwarantowane prawa emerytalne i rentowe co gwarantują zasady ustalania wysokości świadczenia stosownie do art. 33 ustawy zaopatrzeniowej;

m) art. 13b ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 i art. 32 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej celem wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w zakresie indywidualnego przebiegu służby funkcjonariusza dla ustalenia „służby na rzecz totalitarnego państwa” w perspektywie pojęcia „winy” ubezpieczonego, to jest czy zachodzi konieczność ustalenia indywidualnej winy ubezpieczonego, w tym ewentualnego popełnienia czynów zabronionych, czy też ta odpowiedzialność na gruncie art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest niezależna od winy tudzież ewentualnego stwierdzenia popełnienia czynu zabronionego, bowiem prawdziwą determinantą jest niesłuszność nabytych przywilejów emerytalnych lub rentowych, co ustawodawca w opisanym katalogu samodzielnego przyjął, iż jakakolwiek służba byłego funkcjonariusza w wymienionych jednostkach i formacjach stanowi uzasadnioną przyczynę do naruszenia nabytych praw emerytalnych i rentowych niezależnie od braku stwierdzenia winy. W ten sposób konieczne staje się także rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego, przez wskazanie, jakiej kategorii winy wymaga treść art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, bowiem w powyższym zakresie możliwa jest do twierdzenia wina

rozumieniu prawa cywilnego oraz wina w rozumieniu prawa karnego. Opisane zagadnienie jest o tyle istotne, iż samo pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” zakłada w sobie konieczność ustalenia winy indywidualnej byłego funkcjonariusza (zgodnie z uchwałą III UZP 1/20 chociażby w perspektywie naruszania podstawowych praw i wolności człowieka), ergo konieczne jest uwzględnienie obiektywnej kategorii winy, która wymaga poczynienia ustaleń faktycznych indywidualnych w kierunku czynów niegodziwych tudzież naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, bez możliwości posłużenia się konstrukcją „domniemania winy” jako elementu odpowiedzialności zbiorowej, bowiem takowe domniemanie jest nieskuteczne i niemożliwe w demokratycznym państwie prawa;

n) § 8 ust. 1 uchwały nr 69 Rady Ministrów dnia 21 maja 1990 r. w sprawie trybu i warunków przyjmowania byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i w innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Zatrudniania ich w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych oraz § 7 ust. 1 tej uchwały nr 69 Rady Ministrów oraz art. 132 ust. 1 ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa w związku z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, celem wyjaśnienia rozbieżności na tle znaczenia pozytywnej opinii o kandydacie wojewódzkiej komisji kwalifikacyjnej powoływanej w trybie § 4 ust. 1 uchwały nr 69 tudzież przyjęcia kandydata do Urzędu Ochrony Państwa zgodnie z § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie trybu i warunków przyjmowania kandydatów do Urzędu Ochrony Państwa; bowiem część orzeczeń sądów powszechnych wskazuje na znaczenie tej procedury, a część nie (przykłady pominięto). Zdaniem skarżącego, należy podchodzić z dużą dozą ostrożności do badań pracowników IPN, które w przypadku informacji o przebiegu służby (art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) mogą wynikać nie z badań, ale brzmienia przepisów, tymczasem sam katalog z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest wynikiem bliżej nieokreślonych badań naukowców IPN, poza trybem legislacyjnym;

o) art. 24a ust. 1-2 ustawy zaopatrzeniowej celem wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczących odrębności świadczenia z renty rodzinnej (przykłady pominięto);

p) art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, celem wyjaśnienia rozbieżności powstałych na de orzecznictwa sądów powszechnych co do kwestii w czym należy upatrywać niesłuszności (niegodziwości) nabycia praw emerytalnych i rentowych przez byłych funkcjonariuszy służących w jednostkach i formacjach opisanych w art. 13b ust. 1 pkt 1-6 ustawy zaopatrzeniowej, skoro część orzeczeń wskazuje istotne znaczenie pozytywnej weryfikacji w 1990 r dla oceny słuszności nabytych praw, a negatywna ocena skutków działania organów bezpieczeństwa państwa nie powinna samodzielnie wpływać na ocenę słuszności lub niesłuszności nabytych praw, w sytuacji gdy inne orzeczenia wskazują na konieczność wykazania przez konkretnego funkcjonariusza indywidualnego zachowania odnośnie do zwalczania opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków zawodowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli (przykłady pominięto), a jeszcze inna część orzeczeń wskazuje, iż działanie organów bezpieczeństwa państwa miało charakter systemowy, w konsekwencji badanie indywidualnej winy jest zbyteczne, bowiem sama służba w tym okresie determinuje niegodziwość nabytych uprawnień emerytalnych i rentowych (przykłady pominięto). Tymczasem należy podkreślić, że opisani funkcjonariusze po 31 lipca 1990 r. pełnili identyczne funkcje i zadania, co funkcjonariusze którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po dniu 12 września 1989 r. lub nie służyli wcześniej w którejkolwiek z jednostek i formacji opisanych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, uzyskując swoje świadczenia emerytalne i rentowe na analogicznych zasadach,

q) art. 2 ust. 3 ustawy nowelizującej w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej celem rozstrzygnięcia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych co do zakresu zastosowania i znaczenia idei sądowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości na gruncie spraw powstałych na gruncie zaskarżenia decyzji organu rentowego o obniżeniu świadczenia emerytalnego lub rentowego w trybie art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 15c i art. 22a i art. 24, bowiem część orzeczeń wskazuje wprost, iż literalne odczytywanie przepisów, bez zastosowania wykładni systemowej implikuje sprowadzenie sądu do roli prostego wykonawcy ustawy, bez prawa do

sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, co implikuje stosowanie niedopuszczalnej odpowiedzialności zbiorowej (wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 29 października 2019 r., III U 789/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2021 r., III AUa 1595/20, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., I USKP63/22), podczas gdy inne orzeczenia wychodzą z założenia, że sporne przepisy nie naruszają zasady sądowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości;

r) art. 87 ust. 1, art. 9, art. 91 ust. 3 Konstytucji RP w zw. Z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej celem rozstrzygnięcia rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, co do możliwości stosowania prawa UE oraz norm prawa międzynarodowego w sprawach ustalenia wysokości świadczeń dla funkcjonariuszy służb mundurowych z powodu ich służby w okresie PRL, gdy z jednej strony wskazuje się brak możliwości stosowania z uwagi na brak charakteru europejskiego opisanych spraw (sprawa II USKP 40/23), a z drugiej strony wskazuje się, iż prawo UE jest elementem powszechnie obowiązującego prawa i każdy sąd państwa polskiego jest sądem europejskim, który ma prawo i obowiązek orzekać na podstawie prawa UE (wyrok w sprawie I USKP 63/22);

s) art. 13a i b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w zakresie rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczących charakteru domniemania „służby na rzecz totalitarnego państwa”, bowiem z jednej linii wynika, że takie domniemanie wynika z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, chociaż nie ma to oparcia w art. 243 k.p.c. oraz niedozwolonego przyjęcia możliwości domniemywania winy, czyli kategorii normatywnej, sprzecznie z zasadami domniemania niewinności oraz dotychczasowym pojęciem „służby na rzecz totalitarnego państwa” opisanym w preambule do ustawy lustracyjnej, a ponadto takie domniemanie stanowiłoby w praktyce domniemanie niewzruszalne, podczas gdy inna linia wskazuje, że to w rzeczywistości informacja o przebiegu służby kształtuje domniemanie faktyczne „służby na rzecz totalitarnego państwa” (I USKP 40/23, I USKP 63/22, II USK 454/22), mając na względzie wyłącznie kryterium instytucjonalne bez potrzeby wskazywania indywidualnych naruszeń funkcjonariusza, bez analizy jednocześnie stosowania odpowiedzialności zbiorowej

wobec wszystkich funkcjonariuszy służb mundurowych służących jakikolwiek okres w jednostkach i formacjach opisanych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej;

t) art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 15 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 12 tej ustawy w związku z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w zakresie rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych spowodowanych dopuszczalnym prawem do ingerencji w ustalone prawa emerytalne i rentowego byłych funkcjonariuszy służb mundurowych w związku z rozliczeniami służby w okresie państwa PRL oraz nabytych przywilejów emerytalnych i rentowych oraz uzasadnienia dla naruszenia tych praw, czy dozwolone jest obniżenie emerytury osoby, która w latach 1944-1990 pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa poniżej 40% podstawy wymiaru, bez naruszenia praw uzyskanych po 1990 r., co stanowi element sprawiedliwości wymierzonej w świadczenia uzyskane w okresie pełnienia spornej służby oraz czy dozwolona jest nieograniczona ingerencja ustawodawcy zwykłego w ustalone prawa do wysokości przeciętnej wysokości emerytury uzyskiwanej w ramach systemu powszechnego byłego funkcjonariusza, który nawiązał jakikolwiek stosunek służbowy w ramach formacji i jednostek opisanych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jako wyraz woli i realizowanie poczucia sprawiedliwości obywateli Rzeczypospolitej Polskiej;

3) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a mianowicie:

a) art. 116 k.k. w związku z art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej (w tym art. 22a ust. 1-3 i art. 24a ust. 1-2), co do możliwości zastosowania przepisów art. 1-115 k.k. w sprawach z tytułu odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydanej w trybie art. 2 ust. 1 ustawy nowelizującej w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, bowiem można przyjąć alternatywnie dopuszczalność stosowania na zasadzie analogii do postępowań o charakterze represyjnym rozwiązań wynikających z treści art. 1-115 k.k., jak i dopuszczalność stosowania przepisów części ogólnej ustawy — Kodeks karny, z uwagi, iż ustawa zaopatrzeniowa przypisuje odpowiedzialność prawną analogiczną do odpowiedzialności karnej;

b) art. 13b ust. 1 w związku z art. 15b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1-12 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu

informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 [...], a mianowicie wątpliwości, co do wzajemnego zakresu pojęciowego art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz uchylonego art. 15b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 1-12 ustawy lustracyjnej, który odwołuje się do pojęcia „organów bezpieczeństwa państwa” w rozumieniu ustawy lustracyjnej, otóż istnieją dwa poglądy wzajemnie się wykluczające, a mianowicie oba pojęcia są tożsame, tymczasem ustawodawca wprowadzając art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej chciał dodatkowo wskazać swój negatywny pod względem aksjologicznym stosunek do służby w organach bezpieczeństwa państwa PRL, wzbogacając opisane pojęcie określeniem „służby na rzecz totalitarnego państwa”; po drugie, element racjonalnego ustawodawcy zakłada, iż jest on racjonalny i dla opisywania tych samych pojęć używa tych samych nazw, a dla określenia innych pojęć używa innych nazw (analogicznie z tych samych powodów pogląd dotyczący ewentualnego „doprecyzowania pojęcia” jest chybiony); oba pojęcia mają odrębne zakresy pojęciowe, bowiem przy badaniu czy zachodziła „służba w organach bezpieczeństwa państwa” badane było wyłącznie same formalne nawiązanie stosunku służbowego w opisanych formacjach i jednostkach z art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r.[...], podczas gdy pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” stanowi kryterium wyjściowe, które determinuje konieczność ustalenia indywidualnego zaangażowania konkretnego funkcjonariusza w naruszanie podstawowych praw i wolności człowieka, dążeń niepodległościowych;

c) art. 2 ust. 3 ustawy nowelizującej w związku z art. 2 ust. 4 tej ustawy w zakresie przanalizowania czy wprowadzona faktyczna wykonalność natychmiastowej decyzji (nieprawomocnej) narusza prawo do rzetelnego procesu oraz istotę prawa majątkowego odwołującego się bez gwarancji uprzedniego zweryfikowania decyzji przez sąd powszechny;

d) art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej (art. 22a ust. 1-3 i 24a ust. 2) w zakresie powstałych wątpliwości odnoszących się do obniżania świadczeń byłych funkcjonariuszy za okres służby po dniu 31 lipca 1990 r. w ramach demokratycznego państwa polskiego, przez odnoszenie świadczeń byłych funkcjonariuszy do średniego poziomu życia, bez wykazania indywidualnej winy funkcjonariusza;

e) art. 13a ust. 5 i 6 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 13b ust. 1 tej ustawy w związku z art. 2 i 34 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w perspektywie zagwarantowania prawa do sądu funkcjonariusza, którego służba została określona jako „służba na rzecz totalitarnego państwa” w dokumencie o przebiegu służby wystawionym przez IPN na podstawie art. 13a ustawy zaopatrzeniowej, co samo w sobie wykracza poza czynność materialno-techniczną, bowiem pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” jest pojęciem normatywnym wykraczającym poza samo nawiązanie stosunku służbowego w określonej formacji lub jednostce (co dezaktualizuje rozważania wyroku TK z dnia 11 stycznia 2012 r., K 6/09), dlatego wobec dysfunkcjonalności Trybunału Konstytucyjnego zasadne jest aby Sąd Najwyższy ocenił czy informacja o przebiegu służby wystawiona przez IPN, nie zamyka drogi do Sądu w rozumieniu art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;

4) w przypadku nieuwzględnienia przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania opisanych w pkt 1-3, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż:

a) w zaskarżonym wyroku dokonano oczywiście błędnej wykładni pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” opisanego w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, ograniczając się do wykładni leksykalnej art. 13b ust. 1 z jednoczesnym wskazaniem na istnienie definicji legalnej pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, tym samym pozostając w oczywistej sprzeczności z uchwałą III UZP 1/20, podważając rolę Sądu Najwyższego jako sądu zapewniającego jednolitość orzecznictwa;

b) zachodzi nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. sprowadzająca się do: pozbawienia prawa do obrony odwołującego się, w tym zaniechanie rozpoznania sprawy w ramach obowiązującego prawa międzynarodowego; rozpatrzenia sprawy bez zagwarantowania rozpatrzenia jego sprawy w ramach niezależnego systemu sądownictwa powszechnego z uwagi na zmiany wprowadzone ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co pozbawiło ubezpieczonego gwarancji dostępu sądu zgodnie z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności; wadliwe

oznaczenie podmiotu nie będącego stroną postępowania — Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (bowiem stroną na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji był Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;

c) ewentualnie w przypadku braku przyjęcia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w związku z nieprawidłowym zastosowaniem art. 22a ust. 1 oraz art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona z uwagi na obniżenie świadczenia emerytalnego lub rentowego na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 22a ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, co w oczywisty sposób narusza zasadę proporcjonalności, co ma charakter rażący (wyrok w sprawie II USKP 120/22);

5) zachodzi nieważność postępowania opisana w: a) art. 379 pkt 5 k.p.c., gdyż ubezpieczony został pozbawiony możliwości obrony swych praw z uwagi, iż wykładnia poczyniona przez Sąd drugiej instancji „służby na rzecz totalitarnego państwa” sprowadza się do przyjęcia opisanego w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej definicji legalnej, co implikuje brak możliwości realnej polemiki z treścią informacji o przebiegu służby i jej skutecznego zanegowania na drodze postępowania sądowego, *ergo* także samej decyzji o obniżeniu emerytury policyjnej, bowiem zarówno opisana decyzja oraz wykładnia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” opierają wyłącznie na katalogu z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, tymczasem sama procedura wydania informacji o przebiegu służby była niejawną dla Kasatora, który nie miał możliwości jakiegokolwiek ustosunkowania się do jej treści, tymczasem na drodze postępowania sądowego niemożliwe jest skuteczne polemizowanie z treścią informacji o przebiegu służby, która nie zawiera żadnych okoliczności faktycznych, poza przytoczeniem przepisu i okresu służby w danej formacji lub jednostce, co wskazuje iż *de iure* o odpowiedzialności rozstrzygnięto już w postępowaniu administracyjnym, powyższe obiektywnie wskazuje, iż jedyną możliwością zwolnienia się z odpowiedzialności jest możliwe tylko przy zastosowaniu wyjątkowych trybów; b) art. 379 pkt 4 K.p.c., bowiem w sprawie Kasatora została rozpatrzona przez sądy obu instancji w ramach systemu sądownictwa po zmianach

wprowadzonych ustawą dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania. Już wstępna lektura wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania pozwala stwierdzić, że etap ten został potraktowany instrumentalnie, bo za „wszelką cenę” autor skargi kasacyjnej multiplikuje sporne elementy, powielając podstawy prawne w poszczególnych przesłankach z art. 398⁹ § 1 k.p.c., co *per saldo* zamiast czytelnej konstrukcji podstaw przedsądu prowadzi do zamazania istoty potencjalnych problemów. Tak jest w przypadku okoliczności powołanych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w pkt 4 a i b (oczywista zasadność skargi) oraz pkt 5 a i b (nieważność postępowania), gdy powiela się te same okoliczności i podstawy prawne (zupełnie zbędnie) i ponad przeciętną miarę tworzy wrażenie „wadliwości zaskarżonego orzeczenia”. Inaczej mówiąc, więcej nie znaczy dokładniej, zwłaszcza gdy istotne zagadnienia prawne lokuje się w tych samych podstawach co potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Stąd albo problem jest nowy i nierozstrzygnięty w judykaturze, albo na tym tle istnieje rozbieżność i wymaga ona interwencji Sądu Najwyższego. Ponadto istotne zagadnienia prawne budowane są w ciągu podstaw prawnych obejmujących kilka jednostek redakcyjnych, co samo w sobie wyklucza opcję podjęcia abstrakcyjnego zagadnienia prawnego w obrębie konkretnego przepisu, który miał powodować konieczność wypowiedzi Sądu Najwyższego. W odniesieniu do rozbieżności (ona pojawia się kilkanaście razy jako argument za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania) trzeba pamiętać o tożsamości stanów faktycznych, a nie tylko postrzegać problem ustalenia wysokości emerytury funkcjonariusza, bo w ramach tej problematyki występują różne stany (na przykład momenty podjęcia i zakończenia służby, jej przebieg, miejsce jej pełnienia), a same rozbieżne werdyktów sądów powszechnych (rzeczywiście skarżący przytoczył ich bardzo dużo, powołując orzeczenia sądów powszechnych (pierwszej i drugiej instancji), a to nie one nie uzasadniają *per se* przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż

w innym przypadku skarga służyłaby do korygowania wszelkich możliwych ocen w zakresie wykładni prawa.

Nie można też pominąć, że skarżący lokuje te wątpliwości w kilkunastu przepisach i zmierza do poszukiwania określonej normy, która powinna być (nie powinna być) zastosowana w tej indywidualnej sprawie kasacyjnej. Dlatego trzeba pamiętać o publicznoprawnym charakterze skargi kasacyjnej, której celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Nie inaczej rzecz wygląda w przypadku powołania się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w sytuacji, gdy najpierw określone podstawy traktowane były jako problem nowy, względnie wywołujący rozbieżności w orzecznictwie sądów, by ostatecznie zostać uznane za elementarne naruszenie prawa. Takie podejście jest *a priori* ułomne i zakłada z góry, że w sprawie jedna z podstaw przedsądu w ogóle nie występuje (bo to co oczywiste nie składa się na nowe zagadnienie prawne, czy też konieczność ujednolicenia praktyki orzeczniczej).

Bliższe oceny poszczególnych przesłanek należy rozpocząć od wyjaśnienia, czy w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji doszło do nieważności postępowania. Jak już zasygnalizowano skarżący upatruje jej w pkt 4 (a i b) swego wniosku i lokuje w treści art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. Odnosnie do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa, to o ile ten zarzut mógłby prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku, o ile skarżący nie traktowałby składu sądu w sposób mechaniczny i uzależniony od werdyktu, jaki został w sprawie wydany (swoją drogą we wniosku przywołuje się wyroki wydane przez Sąd Najwyższy w składzie, który nie gwarantuje prawa do rzetelnego procesu (wnioski o wyłączenie sędziów), co tylko po raz kolejny dowodzi o zasadności tezy przyjętej na wstępie danych rozważań).

Krótko mówiąc, w aktach sprawy znajduje się raport z losowania składu orzekającego w Sądzie drugiej instancji (k-241) oraz zawiadomienie (k-244) odwołujące się o składzie sądu (w trybie 42a § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 334).

Do tak ukształtowanego składu odwołująca się (od momentu otrzymania zawiadomienia 21 października 2022 r. do momentu rozpoznania sprawy w listopadzie 2023 r.) nie zgłaszała zastrzeżeń, mimo złożenia pisma procesowego do sądu. O tym zaniechaniu nie można zapomnieć obecnie, kiedy ocenia się wątek nienależytej obsady sądu, z jaką mamy do czynienia wskutek wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Schemat postępowania wyznacza w tej mierze uchwała składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020 nr 4, poz. 34), otwierając drogę w procedurze cywilnej na możliwość powoływania okoliczności prowadzących, w konkretnych przypadkach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Jeśli skarżący uważał, że - mimo możliwości zapobieżenia ukształtowania nienależycie obsadzonego sądu – także w postępowaniu kasacyjnym może daną wadę (o ile istnieje) zwalczać ponownie, to powinien przytoczyć argumenty odnośnie do istnienia w domenie publicznej określonych zachowań, które z perspektywy respektowania zasady praworządności rzutowałyby ujemnie na kształt składu Sądu Apelacyjnego (zob. na przykład wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2022 r., III USKP 126/21, OSNP 2024 nr 1, poz. 8). Na pewno samoistną przesłanką potencjalnego uwzględnienia stanowiska kasatora nie może być sam fakt wydania wyroku reformatoryjnego. Strona nie może (nie powinna) traktować omawianego wniosku w sposób instrumentalny, to znaczy w zależności od tego czy sąd wyda wyrok „po myśli” danej strony, czy też nie i dopiero wówczas reagować za pomocą omawianej argumentacji. Dlatego pasywne zachowanie strony w postępowaniu apelacyjnym i do tego zaniechanie przedstawienia konkretnych okoliczności potwierdzającej w tym wypadku podstawy do nieważności postępowania prowadzą do odrzucenia stanowiska autora skargi kasacyjnej w tej części skargi kasacyjnej, w której suponuje nieważność postępowania. W końcu w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95) wyjaśniono, że ocena co do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy w składzie

sądu bierze udział osoba powołana po dniu 23 stycznia 2020 r. na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), wymaga prowadzenia ustaleń według kryteriów określonych w uzasadnieniu cytowanej już uchwały połączonych Izb. Zarzut nieważności postępowania (w takim układzie zależności) ma swoje znaczenie, gdy osadzony jest nie tylko w konkretnym przepisie określającym nieważność postępowania, ale także w określonej podstawie faktycznej. Choć nieważność postępowania Sąd Najwyższy ma na uwadze z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), to jednak wymaga się od skarżącego wskazania konkretnej podstawy prawnej i przyczyny nieważności. Nie ma podstaw do zastępowania strony w tym obowiązku. Dopiero prawidłowe określenie nieważności postępowania, w tym okoliczności, z których ona wynika, pozwala ocenić, czy zarzut jest uprawniony. W razie powoływania się na nieważność postępowania to skarżący musi wskazać okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2001 r., IV CKN 172/01, OSNC 2002 Nr 4, poz. 55). Z drugiej strony do omawianej kwestii należy podejść z punktu widzenia obowiązku lojalności procesowej. Chodzi więc o to, że wadliwość składu orzekającego powinna być sygnalizowana przez strony postępowania, tak by tego rodzaju zarzut nie był rezerwowany na kolejny etap procesu (skarga kasacyjna, skarga o wznowienie postępowania), by w ten sposób – po ewentualnym wydaniu przez sąd wyroku korzystnego dla przeciwnika procesowego – uzyskać szansę ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy. Prywatny lub publicznoprawny status stron postępowania jest w tym zakresie pozbawiony znaczenia. Przesłankę tę trzeba postrzegać w kontekście ogólniejszego nakazu dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami (art. 3 k.p.c.) i co do zasady uznać za aktualną także w sprawach, w których wznowienie postępowania miałoby nastąpić w związku z wadliwością składu orzekającego prowadzącą do naruszenia standardu wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22, LEX nr 3371942).

Z tych okoliczności zdaje sobie sprawę pełnomocnik skarżącej, skoro w skardze kasacyjnej zawarł wniosek o wyłączenie określonych sędziów Sądu Najwyższego i umotywował swoje stanowisko (vide pkt V skargi kasacyjnej), podając przykłady, w których już do takiego wyłączenia doszło.

Nie ma także podstaw do stwierdzenia, że doszło do pozbawienia odwołującej się obrony swych praw, a to z uwagi na wykładnię prawa dokonaną przez Sąd odwoławczy, czy też oznaczenia w rubrum wyroku podmiotu nie będącego stroną postępowania. Podstawa z art. 379 pkt 5 k.p.c. ma miejsce wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 590/17, LEX nr 2498003). Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w sprawie, bo strony odwołującej się nie pozbawiono prawa do prezentowania swoich poglądów, zaś merytoryczne rozstrzygnięcie – jakie wydał sąd powszechny – nie wchodzi w skład pozbawienia prawa strony do sądu. Podobnie jak wszelkie niedokładności związane z oznaczeniem stron (to może być sprostowane), zwłaszcza gdy w procesie działały i występowały uprawnione do tego podmioty. Odwołujący się od początku miał wiedzę, w jakim obszarze toczyć się będzie sporne postępowanie i ewentualnie, jakie przesłanki będą decydowały o wyniku tego postępowania.

Skarżący nie przedstawił (pkt 1a-f) problemu prawnego, który – uwzględniając obecne stanowisko Sądu Najwyższego – spełniałby przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Warto zauważyć, że Sąd Najwyższy wypracował już jednolite stanowisko w przedmiocie wykładni i stosowania przepisów ustawy zaopatrzeniowej zarówno co do kwalifikacji służby jako służby w organach totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ust. 1 tej ustawy, jak i co do zawartych w tej ustawie mechanizmów korygujących wysokość emerytury (zob. na przykład wyroki: z dnia 6 marca 2024 r., I USKP 98/23, LEX nr 3690864; z dnia 13 lutego 2024 r., I USKP 110/23, LEX nr 3670464; z dnia 6 lutego 2024 r., I USKP 114/23, LEX nr 3668529; z dnia 16 stycznia 2024 r., I USKP 63/23, LEX nr

3656105; z dnia 9 stycznia 2024 r., III USKP 102/23, LEX nr 3652059; z dnia 30 listopada 2023 r., III USKP 65/23, LEX nr 3635453 i III USKP 79/23, LEX nr 3689950; z dnia 12 października 2023 r., III USKP 48/23, LEX nr 3614535; z dnia 24 maja 2023 r., II USKP 40/23, LEX nr 3568174; z dnia 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22, OSNP 2023 nr 11, poz. 126; z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, LEX nr 350673).

Nie można też zapomnieć, że w uchwale składu siedmiu sędziów dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28), Sąd Najwyższy stwierdził, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Dalej w uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał, że zwrot „na rzecz” jest terminem kierunkowym, pozwalającym oceniać zjawisko z perspektywy interesu (korzyści) adresata działania (tu: państwa totalitarnego). Stąd zrównanie statusu osób – przez jednolite obniżenie świadczenia z zabezpieczenia społecznego – które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie aksjologicznie negatywna, z osobami, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji tego państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen, nie może być dokonane za pomocą tych samych parametrów. W wyroku z dnia 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22 (OSNP 2023 nr 11, poz. 126) Sąd Najwyższy, odwołując się do motywów uchwały III UZP 1/20, uznał, że stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1

ustawy zaopatrzeniowej). Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów. Przy dokonywaniu oceny prawnej służby z perspektywy art. 13b ustawy zaopatrzeniowej bierze się pod uwagę przede wszystkim formację, w której pełniona była służba, a także zajmowane stanowisko, stopień służbowy oraz przebieg służby. Określenie formacji/instytucji (z uwzględnieniem jednostek wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) ma istotne znaczenie z uwagi na to, że zakres i przedmiot ich działalności może *prima facie* potwierdzać, że były one bezpośrednio ukierunkowane na realizowanie charakterystycznych dla ustroju totalitarnego zadań i funkcji i takie zadania wykonywali wszyscy - bez wyjątku - funkcjonariusze służący w danej jednostce organizacyjnej, stanowiący jej strukturę, bez której niemożliwe byłoby wykonywanie przypisanych tej jednostce zadań.

W wyroku z dnia 9 stycznia 2024 r., III USKP 102/23 (LEX nr 3652059) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że nawet brak po stronie ubezpieczonego indywidualnych działań bezpośrednio zmierzających do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, samoistnie nie wyklucza takiej kwalifikacji. Skoro art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej łączy służbę na rzecz totalitarnego państwa z samym podjęciem służby w instytucjach i formacjach w tym przepisie wymienionych, to istnieje domniemanie faktyczne (wynikające z informacji o przebiegu służby potwierdzającej służbę w tych jednostkach), że służba w nich była służbą na rzecz totalitarnego państwa. Domniemanie to może być obalone w procesie cywilnym. Nie jest jednak tak, że to na organie rentowym ciąży obowiązek udowodnienia (art. 6 k.c. w związku z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.), że dany funkcjonariusz uczestniczył w łamaniu praw człowieka i obywatela. W sytuacji, gdy potwierdzona zostaje służba w instytucjach i formacjach wymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, ciężar dowodu przechodzi na ubezpieczonego. Tak przyjął Sąd Najwyższy w uchwale III UZP 1/20, w której stwierdzono, że w razie stosowanego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do

rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 listopada 2023 r., III USKP 65/23, OSNP 2024 nr 6, poz. 67)

Sąd Najwyższy wypracował także jednolite stanowisko odnośnie do wykładni art. 15c ustawy zaopatrzeniowej. W wyroku z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104) zaprezentowano pogląd, że stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest tylko jednym z dwóch mechanizmów korygujących wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich „zeruje” tak zwane kwalifikowane lata służby. Drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. W odniesieniu do pierwszego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że „wyzerowanie lat służby” (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Co prawda jest to rozwiązanie „okrutne” i „nieefektywne funkcjonalnie”, jednak nie pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. Zgodnie z zamysłem „wyzerowania” lat służby, każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa traktowany jest jako nieistniejący, czyli nie ma żadnego wpływu na wysokość świadczenia. Sprawia to, że im więcej takich „pustych” lat, tym wysokość świadczenia szybciej zbliża się do wysokości najniższej emerytury - gwarantowanej przez art. 18 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. W przeciwieństwie do rozwiązania przyjętego w art. 15c ust. 3 tej ustawy, „wyzerowanie lat służby” godzi w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Dotkliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna. W rezultacie, rozwiązanie to - przez swoją proporcjonalność - wpisuje się w cel promowany przez ustawodawcę. Skutecznie obniża emerytury „osób służących na rzecz totalitarnego państwa”. W pewnym sensie dostrzegalna jest również adekwatność tego rozwiązania względem przyświecającego ustawodawcy zamysłu. Wzorzec wpisany w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej skutecznie zrównuje emerytury policyjne do - lub nawet

poniżej - wysokości świadczeń pobieranych przez obywateli prześladowanych przed 1990 r. Dlatego krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, ponieważ nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorców wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza zaś jej art. 2.

W podobny sposób Sąd Najwyższy wypowiedział się też odnośnie do mechanizmu obniżenia renty inwalidzkiej, o którym mowa w art. 22a ustawy zaopatrzeniowej, przyjmując, że istotne jest to, czy niezdolność do służby powstała w wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej instytucjach i formacjach, czy też wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w czasie pełnienia służby w Policji (art. 19 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej) albo w okolicznościach opisanych w art. 19 ust. 2 i 3 ustawy zaopatrzeniowej już po zwolnieniu ze służby w Policji (zob. wyrok z dnia 13 lutego 2024 r., I USKP 110/23 LEX nr 3670464). Zdaniem Sądu Najwyższego, art. 22a ustawy zaopatrzeniowej nie znajduje zastosowania do obliczenia wysokości policyjnej renty inwalidzkiej, do której prawa zostały nabyte z tytułu służby w Policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2024 r., I USKP 98/23), co do której wypowiadał się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 czerwca 2021 r., P 10/20 (OTK-A 2021/40).

W końcu w ostatnim czasie wyjaśniono również (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2023 r., III USKP 52/23, LEX nr 3722596), że zasada *ne bis in idem* z art. 4 Protokołu Nr 7 sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364) nie ma zastosowania do oceny dopuszczalności ponownego obniżenia wysokości świadczeń funkcjonariuszy pełniących „służbę na rzecz totalitarnego państwa” na podstawie art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej. Nadto przyjęto (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2024 r., I USKP 43/24 (LEX nr 3713582), że obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej) może naruszać prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji RP) oraz godzić w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP i art. 64 ust. 1-3 Konstytucji RP, o ile aktywność

zawodowa funkcjonariusza tylko przez marginalny okres – względem ogólnego stażu służby- polegała na wykonywaniu pracy na rzecz totalitarnego państwa.

Sumując powyższe, skarżący nie zdołał przedstawić nowych, istotnych zagadnień prawnych w obszarze istotnym z punktu widzenia rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, zwłaszcza przez zbyteczną kumulację podstaw prawnych, powoływanych często w całości w zbiegu z innymi normami, które w sprawie – z uwagi na ustalenia faktyczne – nie mogą mieć (nie mają) zastosowania. Odnosi się to do zagadnień funkcjonariuszy zweryfikowanych po 1990 r. (tu pojawia się np. art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej). Idąc dalej, przytoczenie art. 33 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej (analogicznie art. 10 ust. 1-4 tej ustawy) nie tworzy żadnych istotnych zagadnień prawnych, skoro art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji [...] nie wyłącza stosowania art. 33 ustawy zaopatrzeniowej. Tego rodzaju konstrukcja nie powoduje konieczności interwencji Sądu Najwyższego z następujących powodów. Po pierwsze, nie każdy splót norm prawnych zmusza do ich wykładni, zwłaszcza gdy dotychczasowa praktyka orzecznicza na ich tle jest jednolita i nie budzi wątpliwości aksjologicznych *in gremio*. Po wtóre, założenie, że rozwiązania przyjęte w ustawie zaopatrzeniowej zawierają katalog zamknięty w tym znaczeniu, że ustawodawca zwykły nie może ich poszerzyć w innym akcie prawnym, nie jest trafne, a na pewno nie zostało obudowane stosownym wywodem teoretycznym. Zatem ustawodawca zwykły na tym polu dysponuje szerokim wachlarzem legislacyjnym. Rzecz w tym, by te jego interwencje nie były dowolne i podejmowane bez należytego wyjaśnienia przyczyn ich wprowadzenia. Problem ten wyjaśnił także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 października 2023 r., III USKP 48/23 (LEX nr 3614535), przyjmując, że art. 33 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej nie dotyczy zmiany wysokości świadczenia emerytalnego lub rentowego z przyczyn wynikających z wprowadzenia do systemu prawnego art. 15c oraz art. 22a tej ustawy (tym samym niezasadny jest też pkt 2 lit. L wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania). W tej mierze już sygnalizowano, że dane rozwiązanie zmierzało do odebrania praw niesłusznie nabytych, które upoważniają Państwo do rozliczeń z reżimem, gdyż jego mechanizm funkcjonowania został skutecznie zdyskredytowany. Nie chodzi więc o indywidualny błąd organu rentowego w przedmiocie ustalenia

prawa albo wysokości świadczenia, lecz systemowe przewartościowanie modelu obliczania wysokości świadczeń funkcjonariuszy. Naturalnie ostatecznie wydawane są decyzje indywidualne, jednak ich źródłem nie jest błąd organu rentowego, zaś dopuszczalna w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego praktyka ingerowania w prawa i wolności osobiste, w tym w ramach systemowego rozliczenia się z okresem służby na rzecz totalitarnego państwa (zob. wyrok z dnia 11 lutego 2014 r., P 24/12, OTK-A 2014 Nr 2, poz. 9).

Po trzecie, w orzecznictwie Europejskiego Trybunału praw Człowieka (zob. wyrok z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie A. Cichopek przeciwko Polsce) stwierdzono, że obniżenie przywilejów emerytalnych osobom, które przyczyniły się do utrzymywania władzy przez opresyjny reżim lub czerpały z niego korzyści, nie może być uważane za formę kary. Emerytury w bieżących przypadkach zostały obniżone przez ustawodawcę krajowego nie dlatego, że którakolwiek z osób skarżących popełniła zbrodnię lub ponosiła osobistą odpowiedzialność za naruszanie praw człowieka, lecz dlatego, że przywileje te zostały przyznane ze względów politycznych jako nagroda dla służb uważanych za szczególnie użyteczne dla państwa komunistycznego. Zatem jeżeli zostały uznane za wyrażnie niesprawiedliwe z punktu widzenia wartości leżących u podstaw Konwencji, to w tym stanie rzeczy istnienie bądź, przy uwzględnieniu reguł proporcjonalności i zasady nienaruszania istoty prawa zabezpieczenia społecznego jest uprawniony do takiej modyfikacji przepisów emerytalnych, które będą niwelowały przywileje emerytalne nabyte z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Oczywiście trwałość decyzji organów władzy publicznej nie może być pozorna. Ustawodawca nie może z jednej strony deklarować trwałości decyzji (stwierdzając ich prawomocność), a z drugiej strony, bez względu na przyczynę wadliwości decyzji, nie przewidywać żadnych ograniczeń ich wzruszania. Jednak na problem należy spojrzeć przez pryzmat wyroku, jaki zapadł w sprawie, to znaczy sąd powszechny zastosował przesłanki negatywne względem okresu pełnienia służby na rzecz państwa totalitarnego, dostrzegając moment jej podjęcia i pracę w tych jednostkach przez wiele lat (por postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2023 r., III USK 157/23, LEX nr 3632804).

Nie sposób uznać, że podstawa istotnego zagadnienia prawnego kryje się pod pozorem naruszenia art. 119 ust. 1-4 Konstytucji RP (czy ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy [...] stanowi akt normatywny w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), skoro i tym razem zmultiplikowane podstawy prawne gaszą faktyczny problem w sprawie. Sam przebieg procesu legislacyjnego nie składa się na istotne zagadnienie prawne (w tym także przepisy Regulaminu Sejmu), bo ich wykładni można (i należy) dokonywać za pomocą zwykłego stosowania przepisów, do których – w razie stosownego wniosku- będzie zobligowany sąd powszechny. Dotychczasowe wypowiedzi Sądu Najwyższego (w tym uchwała III UZP 1/20) nie negują skutków wynikających z przyjętego prawodawstwa, zaś orzeczenia pomijające skutki niektórych jego norm (na przykład art. 15c ust. 3) nie eliminują ich obowiązywania, bo inna jest rola sądu w procesie wykładni prawa niż rola Trybunału Konstytucyjnego. Jeśli zaś chodzi o ten ostatni organ, to nie ma potrzeby wypowiedzi Sądu Najwyższego odnośnie do mocy wiążącej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2021 r. (P 10/20), bo w tej sprawie wypowiedział się już Sąd Najwyższy (por. wyrok z dnia 13 lutego 2024 r., I USKP 110/23, LEX nr 3670464).

Nie zachodzą także przesłanki do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na okoliczności wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (ujęte w pkt 2 lit. a do wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, s. od 6 do 32 tej części skargi kasacyjnej). W obrębie potrzeby dokonania wykładni przepisów prawa, skarżący uwypukla znaczenie i rolę art. 15 ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej (pkt 2 lit. a, c, e, h, p), przy czym ponownie multiplikuje podstawy prawne, powtarzając w tej części wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentację z innych fragmentów skargi, tym razem pod pozorem konieczności ich wykładni. Dlatego, by uniknąć powtórzeń, Sąd Najwyższy w dalszej części w sposób syntetyczny odniesie się do wiązki okoliczności i argumentów, jakie przedstawił skarżący (to jest w odniesieniu do tych aspektów, o których nie było mowy wyżej). Odnośnie do interpretacji art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, to nie wiadomo, jaka konkretna (zindywidualizowana) norma prawna budzi poważne wątpliwości, skoro w obrębie jednego ciągu wymienia się kilka norm, a te składają się z kilku paragrafów czy ustępów. Już wstępnie widać, że autor skargi kasacyjnej starał się

zunifikować argumentację, tak by była do wykorzystania w każdej sprawie dotyczącej funkcjonariusza, w tym pełniących służbę tylko przed 1990 r., pełniących służbę także po 1990 r. oraz dotyczącą rent inwalidzkich i rodzinnych. Taki jeden „model skargi”, o ile jest atrakcyjny wizualnie (szereg przepisów skumulowanych w obszernie uzasadnionych akapitach), o tyle zatracą indywidualny charakter sprawy, skoro szereg pytań i wątpliwości sygnalizuje się poza obszarem wyrokowania w danej sprawie (na przykład pkt 2 lit. n i o wniosku odnośnie do: skutków § 8 ust. 1 uchwały Rady Ministrów z 1989 r. oraz art. 24a ustawy zaopatrzeniowej, który dotyczy renty rodzinnej). Idąc dalej, kwestie regulowane przez art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej doczekały się już licznych interpretacji przez Sąd Najwyższy, co zostało już przedstawione powyżej i dlatego nie ma konieczności ich powielania (na przykład możliwość pominięcia przez sąd przepisów tej ustawy). Represyjność (lub nie) rozwiązania opisanego w omawianych podstawach nie może być uzasadniana rozbieżnością w orzecznictwie w tym znaczeniu, że podaje się liczne (co świadczy z jednej strony o dużym nakładzie pracy) przykłady z orzecznictwa, ale porównuje się orzeczenia sądów powszechnych i Sądu Najwyższego (pkt c). Tymczasem nie o taką tu rozbieżność chodzi, zwłaszcza bez uchwycenia w tym miejscu różnych stanów faktycznych. Linia orzecznicza, z którą mamy do czynienia w sprawie wpisuje się w nurt orzeczniczy Sądu Najwyższego (zastosowano skutki z art. 15c ust. 1, ale nie było podstaw do pominięcia art. 15c ust. 3 ustawy). Z kolei zasada *ne bis in idem* (opisana w uzasadnieniu uchwały III UZP 1/20) miała na celu poszerzyć dyskurs prawniczy, wpisując się w mechanizm *obiter dictum*, a ostateczna jej rola została przedstawiona w cytowanym już wyroku Sądu Najwyższego III USKP 52/23. Stąd nie ma także żadnych podstaw do poszukiwania interpretacji tych norm przez pryzmat prawa karnego, gdyż system szeroko rozumianych ubezpieczeń i zabezpieczeń społecznych jest komplementarny, czego nie zmienia przekonanie skarżącego o „cechach prawa karnego”, jakie niesie za sobą ustawodawstwo regulujące mechanizm obniżenia świadczeń funkcjonariuszy. W prawie ubezpieczeń społecznych odkodowywanie zdarzeń z przeszłości jest zjawiskiem typowym (na przykład odtworzenie dokumentacji płacowej pracownika w celu ustalenia wysokości emerytury; zaliczenie zatrudnienia do okresów składkowych) i tym samym sądy są

przygotowane do ważenia racji, jakie na tym tle pojawiają się, zwłaszcza gdy w zanadru pozostaje bogaty dorobek orzecznicy sądów i trybunałów. Zatem i suponowane problemy prawne na tle wykładni art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej (pkt b, i, m, s) tracą w sprawie na znaczeniu, skoro Sąd odwoławczy nie orzekał formalnie, lecz odnosił się do zgromadzonych w sprawie dowodów. W postępowaniu cywilnym – w odniesieniu do sposobu obliczenia wysokości świadczenia – nie obowiązuje zasada domniemania niewinności, bo innych jest model procedowania. Owszem w uchwale III UZP 1/20 (pkt 100) zwrócono uwagę na dolegliwości wynikające z przyjętego rozwiązania, zaś późniejsze orzecznictwo (w tym cytowane przez skarżącego na przykład II USKP 120/20) rozwinęło te wątek i zostało zaakceptowane w kolejnych wypowiedziach Sądu Najwyższego. Indywidualny przebieg służby powinien być (i w sprawie został) zrekonstruowany, a o zastosowaniu skutku z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej Sąd Najwyższy wypowiada się jednolicie (w obrębie tych samych stanów faktycznych). Trudno się zgodzić z kasatorem, że tak liczne sformułowania (na przykład art. 13b ust. 1 pkt 5) omawianej ustawy wymagają interwencji Sądu Najwyższego. Zaakceptowanie tego podejścia oznaczałoby, że każdy przepis ustawodawstwa automatycznie rodzi obowiązek dokonywania wykładni, a tym samym ciężar interpretacji przejąłby Sąd Najwyższy w sytuacji, gdy sądy powszechne są do tego w pełni przygotowane (ustrojowo). Pojęcia otwarte i niedookreślone aktualizują się w określonych stanach faktycznych i także na tle ustawy zaopatrzeniowej rysują się czytelne linie, które w razie przyjęcia skrajnie interpretacyjnego rozumowania (atypowego) wymagają korekt, o czym skarżący wie, gdyż szereg jego tożsamy skarg kasacyjnych zostało przyjętych do rozpoznania, właśnie wtedy, gdy mechanizm procedowania sądu powszechnego na takich podstawach był komponowany.

Nie pojawia się obowiązek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na wątpliwości interpretacyjne art. 8a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej co do „możliwości uwzględniania krótkotrwałości służby przed 1990 r.” Ten wątek jest pozorny, bo krótkotrwałość służby przed 1990 r. oznacza, że warunki do nabycia prawa do emerytury zostały samodzielnie wypracowane po 1990 r., a w tej mierze orzecznictwo Sądu Najwyższego jest jednolite (przykłady zostały wskazane wyżej).

Nie wymagają wykładni zasady procesu kontradyktoryjnego (art. 3, 232, 233 § 1 i art. 321 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. - zob. pkt 2 lit. g wniosku), bo ten problem dotyczący oceny dowodów (*nota bene* dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji) traci na znaczeniu z uwagi na charakter i rolę postępowania kasacyjnego. W judykaturze Sądu Najwyższego akceptuje się uprawnienie sądu do działania z urzędu z wykorzystaniem istniejących informacji znanych sądowi z urzędu albo powszechnie dostępnych i znanych, co oznacza także możliwość wartościowania zjawisk, jakie wymagają rozstrzygnięcia, bo to jest element dyskrecjonalnej władzy sędziego sprowadzający się do dokonania swobodnej oceny dowodów.

Również nie jest trafny wniosek (pkt 2. lit. r) w zakresie, w jakim wiąże przepisy ustawy zasadniczej z ustawą zaopatrzeniową przez pryzmat stosowania prawa UE, co wyjaśnił Sąd Najwyższy (II USKP 40/23), zaś powołane w jego kontrze orzeczenie w sprawie I USKP 63/22 nie pozostaje z nim w kolizji, w szczególności w odniesieniu do praw podstawowych. Także argument o rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2 lit. t) nie jest zasadny, skoro przywołuje się orzecznictwo sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej – II UZP 2/11, a z drugiej strony wyroki obecne (II USKP 120/22).

W końcu kolejne wątki prawne przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (pkt 3 lit. a do e) nie implikują możliwością przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż: (-) nie ma podstaw do dokonywania w sprawie wykładni norm prawa karnego (art. 16 k.k.), skoro jego znaczenie pozostaje poza obszarem rozstrzygnięcia, a wysuwane związki mają charakter pozorny, bo w sprawa nie ma związku z odpowiedzialnością karną; (-) nie zachodzi konieczność ważenia znaczenia pojęć wynikających z ustawodawstwa (ich tożsamości albo nie) już nieobowiązującego (ewentualnie ustawy lustracyjnej) z obecnie przyjętymi rozwiązaniami w tym sensie, że na bazie tych obu pojęć zostanie wypracowany standard orzecniczy, co nie zmienia oczywiście możliwości wykorzystywania dorobku orzeczniczego, jaki został wypracowany w dotychczasowym orzecznictwie pod kątem ustalenia wysokości emerytury policyjnej; (-) argumenty wzmacniające (lub nie) wykładnię spornych pojęć przez odnoszenie świadczeń byłych funkcjonariuszy do średniego poziomu życia (lub uzyskiwanych

świadczeń przez inne grupy społeczne), a dotyczące wypracowania stażu po 1990 r. nie mają znaczenia w sprawie, zresztą są jednolicie przyjmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego; (-) rolę i znaczenie informacji o przebiegu służby wyjaśniła uchwała III UZP 1/20.

W sprawie nie można też mówić, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem zaskarżone orzeczenie, w świetle ukształtowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, nie doprowadziło do kwalifikowanego naruszenia prawa, zwłaszcza przez: (-) błędną wykładnię pojęcia służby na rzecz totalitarnego państwa; (-) naruszenie zasady proporcjonalności, co zostało już szczegółowo wyjaśnione we wstępnej części uzasadnienia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[SOP]

[ms]